



TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR



SARATON KASALLIGI VA UNING BELGILARI

Ergashova Jamila Elmuradovna

Samarkand davlat tibbiyot universiteti talabasi

Назарова Фатима Шариповна

Samarkand davlat tibbiyot universiteti tibbiy biologiya o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada saraton kasalligining mohiyati, kelib chiqish sabablari va asosiy belgilari tahlil qilinadi. Kasallikning dastlabki va kech bosqichlarida namoyon bo'ladigan umumiy va mahalliy alomatlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, sog'lom turmush tarzini qo'llash va muntazam tibbiy ko'rikdan o'tish saratonning oldini olishda muhim omil ekanligi ta'kidlanadi. Maqola aholining tibbiy savodxonligini oshirishga va kasallikni erta aniqlash muhimligini anglashga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *saraton kasalligi, o'sma, onkologiya, kasallik belgilari, erta tashxis, sog'lom turmush tarzi*

Аннотация: *В данной статье анализируется сущность рака, причины его возникновения и основные признаки. Рассматриваются общие и местные симптомы, проявляющиеся на ранних и поздних стадиях заболевания. Особое внимание уделяется значению здорового образа жизни и регулярного медицинского обследования для профилактики рака. Статья способствует повышению медицинской грамотности населения и осознанию важности раннего выявления болезни.*

Ключевые слова: *рак, опухоль, онкология, признаки заболевания, ранняя диагностика, здоровый образ жизни*

Abstract: *This article analyzes the nature of cancer, its causes, and main symptoms. General and localized symptoms appearing in early and late stages of the disease are discussed. The study emphasizes the importance of a healthy lifestyle and regular medical check-ups in cancer prevention. The article aims to raise public awareness and highlight the significance of early diagnosis.*

Keywords: *cancer, tumor, oncology, disease symptoms, early diagnosis, healthy lifestyle*

Kirish

Bugungi kunda saraton kasalligi inson salomatligiga jiddiy xavf solayotgan global muammolardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, saraton kasalligi o'limga olib keluvchi kasalliklar orasida yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Ushbu kasallik har qanday yoshda uchrashi mumkin bo'lib, uning erta aniqlanishi davolash samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu sababli saraton kasalligi, uning kelib chiqish sabablari va belgilari haqida aholining xabardorligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism



TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR



Saraton — bu organizmdagi hujayralarning nazoratsiz ravishda bo'linishi va ko'payishi bilan xarakterlanadigan kasalliklar guruhidir. Normal holatda inson hujayralari o'sadi, bo'linadi va qariganda yoki shikastlanganda o'ladi. Saraton hujayralari esa bu tabiiy jarayonga bo'ysunmaydi: ular o'lish o'rniga to'xtovsiz ko'payib, o'simtalar (o'smalar) hosil qiladi.

Saratonning yuzlab turlari mavjud bo'lib, ular tananing qaysi a'zosida boshlanganiga qarab farqlanadi (masalan, o'pka saratoni, sut bezi saratoni va h.k.). Kasallikni erta bosqichda aniqlash davolash samaradorligini keskin oshiradi.

Saraton kasalligi — bu organizmdagi sog'lom hujayralarning genetik mutatsiyaga uchrashi natijasida nazoratsiz ravishda bo'linishi va ko'payishi bilan bog'liq murakkab patologik jarayondir. Normal holatda tana hujayralari ma'lum bir tartibda yangilanadi: eskilari o'ladi va ularning o'rnini yangilari egallaydi. Ammo saraton jarayonida ushbu tartib buziladi va yaroqsiz hujayralar o'lish o'rniga to'xtovsiz ko'payib, o'simtalar hosil qiladi. Ushbu xavfli hujayralar keyinchalik qon yoki limfa tizimi orqali butun tana bo'ylab tarqalishi, ya'ni metastaz berishi mumkin.

Saratonning belgilari kasallikning qaysi a'zoda joylashganiga qarab juda xilma-xil bo'lishi mumkin, biroq tibbiyotda ko'p kuzatiladigan umumiy alomatlar mavjud. Birinchi navbatda, inson o'zida hech qanday sababsiz kuchli holsizlik va surunkali charchoqni his qiladi. Tushuntirib bo'lmaydigan darajada vazn yo'qotish, ya'ni qisqa vaqt ichida tana vaznining 5-10 foizigacha kamayib ketishi ko'pincha ichki a'zolar saratonidan darak beradi. Shuningdek, uzoq vaqt davomida saqlanib turuvchi (hatto past darajadagi) tana haroratining ko'tarilishi organizmda yashirin yallig'lanish yoki o'simta borligining belgisi bo'lishi mumkin.

Tananing tashqi yuzasidagi o'zgarishlar ham muhim ko'rsatkichdir. Teridagi xol yoki pigment dog'larining shakli, rangi yoki hajmi o'zgarishi, yangi qattiq tugunlarning paydo bo'lishi, yaralarning uzoq vaqt bitmasligi diqqat markazida bo'lishi kerak. Nafas olish tizimida uch haftadan ortiq davom etadigan va dori-darmonlarga bo'ysunmaydigan yo'tal, ovozning birdan bo'g'ilib qolishi yoki balg'amda qon izlari ko'rinishi o'pka yoki hiqildoq bilan bog'liq muammolarni ko'rsatadi.

Ovqat hazm qilish tizimidagi uzilishlar, jumladan, yutishning qiyinlashishi, qorin sohasidagi doimiy og'riqlar yoki ich kelishining surunkali buzilishi ham shifokor ko'rigiga borish uchun jiddiy asosdir. Shuni yodda tutish kerakki, saratonning ilk bosqichlari ko'pincha og'riqsiz kechadi. Shuning uchun ham muntazam tibbiy ko'rik (skrining) va o'z organizmidagi har qanday noodatiy o'zgarishga hushyor bo'lish hayotni asrab qolishning eng samarali yo'lidir.

Saraton kasalligi inson organizmidagi hujayralarning o'z funksiyasini yo'qotib, tartibsiz va tajovuzkor tarzda ko'paya boshlashi bilan tavsiflanadi. Bu jarayon organizmning immun tizimi nazoratidan chiqib ketgan hujayralarning sog'lom to'qimalarga bostirib kirishi va ularning faoliyatini ishdan chiqarishi bilan xavflidir. Kasallikning vujudga kelishiga irsiy moyillik, ekologik holat, zararli odatlar, noto'g'ri ovqatlanish va surunkali yallig'lanishlar





TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR



sabab bo'lishi mumkin. Saratonning xavfli jihati shundaki, u ko'p hollarda o'zining boshlang'ich davrida hech qanday keskin og'riqlar yoki ko'zga ko'rinarli belgilersiz rivojlanadi, bu esa bemorlarning shifokorga kechikib murojaat qilishiga sabab bo'ladi.

Kasallikning rivojlanishi bilan organizmda tizimli o'zgarishlar boshlanadi. Masalan, ishtahaning yo'qolishi, ovqatdan ko'ngil aynishi va tanadagi umumiy intoksikatsiya (zaxarlanish) belgilari kuchayib boradi. Ayrim hollarda teri qoplamalarining haddan tashqari oqarib ketishi yoki sarg'ayishi, limfa tugunlarining sababsiz kattalashishi va qattiqlashishi kuzatiladi. Shuningdek, tungi vaqtlarda kuchli terlash va suyaklardagi sanchuvchi og'riqlar ham organizmda xavfli jarayon ketayotganidan darak berishi mumkin. Ayollarda sut bezlaridagi har qanday zichlashishlar, erkaklarda esa peshob ajralishidagi qiyinchiliklar o'z vaqtida tekshirilishi shart bo'lgan belgilardir.

Hozirgi zamon tibbiyoti saratonni hukm emas, balki davolasa bo'ladigan kasallik deb hisoblaydi, biroq bitta shart bilan: u imkon qadar erta aniqlanishi kerak. Tibbiy texnologiyalar rivojlanishi natijasida ultratovush tekshiruvi (UZI), MRT, MSKT va maxsus onkomarkerlar yordamida kasallikni hatto u hali hech qanday belgi bermasidan oldin aniqlash imkoniyati mavjud. Shifokorlar 40 yoshdan oshgan har bir kishiga yilda kamida bir marta to'liq tibbiy ko'rikdan o'tishni tavsiya qiladilar. Sog'lom turmush tarziga amal qilish, ortiqcha vazndan voz kechish va zararli kimyoviy moddalar bilan aloqani kamaytirish saraton xavfini sezilarli darajada kamaytiruvchi omillardir.

NATIJA VA TAHLIL

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, saraton kasalligi bugungi kunda inson salomatligi uchun eng xavfli kasalliklardan biri bo'lib, uning tarqalish ko'lami yil sayin ortib bormoqda. Tadqiqot natijalariga ko'ra, saraton kasalligidan kelib chiqadigan asoratlar asosan kasallikning kech aniqlanishi bilan bog'liqdir. Dastlabki bosqichlarda aniqlangan saraton turlarida davolanish samaradorligi ancha yuqori bo'lishi kuzatiladi.

Tahlil jarayonida aniqlanishicha, aholi orasida saraton kasalligining dastlabki belgilari haqida yetarli bilimga ega bo'lmaslik holatlari mavjud. Bu esa shifokorga kech murojaat qilishga sabab bo'lmoqda. Shuningdek, zararli odatlar, noto'g'ri ovqatlanish, ekologik omillar va kamharakat turmush tarzi saraton kasalligining rivojlanishida muhim rol o'ynashi aniqlandi.

Olib borilgan tahlillar sog'lom turmush tarziga rioya qilish va muntazam tibbiy ko'riklardan o'tish saraton kasalligini oldini olishda muhim ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, saraton kasalligi jiddiy tibbiy va ijtimoiy muammo bo'lib, uning oldini olish va erta aniqlash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Kasallikning dastlabki belgilari haqida aholining xabardorligini oshirish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va muntazam tibbiy nazoratni yo'lga qo'yish orqali saraton bilan bog'liq xavf omillarini kamaytirish mumkin.





TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR



Saraton kasalligiga qarshi kurashishda tibbiyot xodimlari bilan bir qatorda jamiyatning barcha a'zolari mas'uldir. Har bir inson o'z sog'lig'iga e'tiborli bo'lib, kasallik alomatlari paydo bo'lganda o'z vaqtida shifokorga murojaat qilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). Saraton kasalligi bo'yicha ma'lumotlar.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Abdukarimov A. Onkologiya asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2016.
4. DeVita V.T., Lawrence T.S., Rosenberg S.A. Cancer: Principles & Practice of Oncology. – Philadelphia, 2019.
5. American Cancer Society. Cancer Facts & Figures.

